

Zuzana Bariaková
ORCID: 0000-0002-4592-2020

Univerzita Mateja Bela
Banská Bystrica, Slovenská republika
Filozofická fakulta

Paulína Šedíková Čuhová, *Literatúra a migrácia, Ružomberok 2021*

<https://doi.org/10.34739/clit.2022.16.13>

Paulína Šedíková Čuhová sa už viac ako desaťročie sústredene venuje literatúre, ktorú po nemecky píše autorky a autori so skúsenosťou migrácie. V jej prípade nejde len o vedeckú optiku, hoci počet prednesených a publikovaných štúdií a odborných článkov by nás mohol presvedčať o opaku (rátajú sa na desiatky), ale aj o rovnocennú prekladateľskú prax či významnú pedagogickú a osvetovú činnosť. Šedíková Čuhová je v posledných rokoch výraznou prekladateľskou osobnosťou, ktorá s neutíchajúcim entuziazmom vyhľadáva a pre slovenské čitateľstvo prekladá najvýznamnejšie texty migračnej literatúry (daný pojem používame v súlade s názvom kurzu, ktorý vedie na Filozofickej fakulte Katolíckej univerzity v Ružomberku). V slovenčine tak jej zásluhou môžeme čítať napríklad Olgu Grjasnowu (*Rus je ten, ktorý miluje brezy*, 2012; *Právna nejasnosť jedného manželstva*, 2020), Nino Haratischwilli (*Môj nežný blíženec*, 2022), Lanu Lux (*Kukolka*, 2021) či Francesca Micieliho (*Viem len, že môj otec má veľké ruky*, 2018). O nemeckej, rakúskej a švajčiarskej literatúre besedovala v mnohých slovenských kultúrnych stánkoch (Artforum Banská Bystrica, Artforum Žilina a Žilinský literárny festival, Štátna vedecká knižnica Banská Bystrica a Košice, Antikvariátik Banská Štiavnica, Záhrada – centrum nezávislej kultúry v Banskej Bystrici, Goethe-Institut Bratislava a iné) a na všetkých translatologicky zameraných pracoviskách na Slovensku. Pravidelne prispieva svojimi aktualitami zo sveta po nemecky písanej literatúry do rôznych kultúrnych periodík.

Tento výpočet len podčiarkuje kompetentnosť autorky v téme, ktorej venuje svoju vysokoškolskú učebnicu.

Hlavný impulz, ktorým je snaha Šedíkovej Čuhovej umožniť študentkám a študentom zoznámiť sa s textami autoriek a autorov so skúsenosťou migrácie z po nemecky hovoriaceho priestoru s nemčinou ako literárnym jazykom, je chvályhodný a autorka ho niekoľkonásobne prekročila. Nejde totiž len o oboznámenie sa s textami, ku ktorým sa ešte vrátíme, ale autorka ponúka nepomerne viac – bazálnu teóriu interkultúrnej literárnej vedy, pri ktorej sústredene postupuje od objasnenia východiskových termínov (migrácia, pluralita, globalizácia, interkulturalita, multikulturalita, transkulturalita, identita, hybridita) i zložitej terminologickej rôznorodosti (Gastarbeiterliteratur, Migrantenliteratur, Migrationsliteratur, Interkulturelle Literatur), historicko-spoločenský kontext danej témy, jednotlivé vedecké koncepcie a metodologické prístupy. Pozornosť upriamuje aj na vznik, vývoj, dejiny a recepciu tejto literatúry v po nemecky hovoriacich krajinách s odkazmi na vedkyne a vedcov zaoberajúcich sa danou témou v minulosti aj súčasnosti. Ponúka základný, ale zásadný prehľad a netreba sa nechať pomýliť – za subtilnosťou tejto časti sa skrýva dôsledné triedenie poznatkov z pomaly už štyroch dekád zachytených výskumov a dlhé predtextové úvahy o tom, čo potrebuje cieľová skupina, pre ktorú je učebnica určená. Už táto poznámka predznamenáva jej koncepcnú čistotu, pričom svoje publikom rozširuje smerom k sekundárnemu vzdelávaniu tým, že je napísaná po slovensky. Vieme si predstaviť, že s niektorými textami a prislúchajúcimi úlohami by pracovali aj študenti a študentky nemeckých gymnázií, hoci učebnica je primárne myslená ako doplnok k prednáškovému cyklu o migrantskej literatúre a môže tiež slúžiť aj ako komplementárny materiál pri vyučovaní dejín po nemecky písanej literatúry po roku 1960.

Primárne texty autoriek a autorov so skúsenosťou s migráciou (Grjasnowa, Micieli, Özdamar, Al-Mozany, Çirak, Biondi) spája téma identity, jazyka a samoty. Pre knižné či časopisecké vydania ich pripravila autorka a tu ich dopĺňajú série otázok a úloh. V tejto – druhej – časti sa nachádzajú ukážky z vytypovaných textov a biografické údaje k vybraným autorkám a autorom, pričom deklarovaným cieľom predkladateľky učebnice je po prečítaní ukážky zotrvať v dialógu s textom prostredníctvom otázok, ktoré na jednej strane poukazujú na možnosti analýzy a interpretácie základných motívov prezentovaných v jednotlivých

ukázkach, na druhej strane ich Šedíková Čuhová používa inštrumentálne – aby študenti a študentky porozumeli jednotlivým motivickým významom. Otázky majú potenciál vyvolať tvorivú diskusiu, v ktorej by študenti a študentky prezentovali nielen vlastnú čitateľskú skúsenosť, ale aj si rozvíjali schopnosť rozmyšľať o literatúre cez rôznorodé kontexty. Veľmi oceňujeme, že sa autorka pri otázkach vracia aj k prezentovanej teórii, pokojne by aplikačných otázok tohto typu mohlo byť aj viac. Iste by každý recenzent či recenzentka vedela modifikovať úlohy podľa vlastného naturelu, ale tie prezentované veľmi presne vyjadrujú autorkino uvažovanie nielen o literatúre a recepcii textov, ale aj o ich didaktickej transformácii, poznajúc svoje publikum. Preto úvahy o miere ich náročnosti ponechávame bokom.

Základné témy – témy jazyka, cudzieho, identity, samoty a osamelosti – majú interdisciplinárny potenciál, čo sa, napokon, ukazuje aj v zozname odporúčanej literatúry, pričom práve tieto okruhy nesú v sebe príťažlivý magnetizmus, ktorý môže v študentstve podnieť záujem o ďalšie štúdium. Súvisí to aj s vhodným výberom ukážok, ktoré nabádajú prečítať si celé texty.

Učebnica *Literatúra a migrácia* je logickým vyústením tvorivých a vedeckých aktivít Paulíny Šedíkovej Čuhovej a má potenciál zaujať aj širšie – ako len úzko špecializované – publikum, čo súvisí nielen s prezentovanou aktuálnou témou, ale aj odborným naturelom autorky a jej smerovaním k vedeckej popularizácii.